XI-ik évfolyam. 130. szám. Kolozsvár, szombat, november 3-kán 1866.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:
Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délben. Ára évnegyedre 3 ft. o. é.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-or 6 kr., 3-or 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdij. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál eszeltetik.
A „nyilttér"ről czikkek sora után 20 kr előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutcza, STEIN J. könyvkereskedése.

A májusi czikk és a 15-ös bizottmány munkálata.

I.

Kolozsvár, nov. 1. 1866.

(D.) Közönségesen tudva van, hogy a „Pesti Napló" a Deák, a „Hon" pedig a határozati párt közege, melynek élén Ghiczi, Tisza stb. állanak, utóbbi időben harczba keveredtek.

Az országgyülés kezdetén még azt lehetett hinni, hogy a közép jobb, s közép baloldal között igen lényeges nézetkülönbségek nem fognak felmerülni, ha a baloldal tagjait számba veszszük s visszaemlékezünk a választás korában közreadott programmokra, igen sokat találunk közöttük, a kik politikai hitvallomásaikban Deák Ferencz nevére hivatkoztak, habár a „Debatte" májusi czikke már akkor megjelent, mely Deák Ferencznek a közösügyekről való nézeteit foglalta magában, s a mely czikkben előadott nézeteket az, a kinek azon nézetek tulajdonittattak, soha sem is desavouálta, sőt Deák közege a „Pesti Napló" helyeseknek ismerte el. A mint visszaemlékezhetünk ezen czikkek azon időben rendkivüli hatást tettek, s ellenök a magyar ellenzéki irodalomban egy hang sem emeltetett.

Nem feladatunk most, hogy ezen elveket védjük, csak annyit akaránk megemliteni, hogy a követválasztáskor Deák e nézetei már nyilvánosság elött állottak, következőleg mindazok, a kik követi programmjaikban Deák nevére hivatkoztak, ezen nézetek s eszmékre nézve, vele solidaritásba léptek, és igy foglaltak legyen helyet a jobb- vagy baloldalon, az addig kimondott elvekre nézve eo ipso Deák pártjához számitották magokat.

Ha emlékezetünkbe helyesen idézzük vissza a magyar közvélemény hangulatát, senki sem tagadhatja, hogy az emlékezetes májusi czikk volt az, melynek elvei mellett a nemzet az activitás terére kilépni késznek érezte magát, s midőn a legfelsőbb helyen éppen ezen czikk által is jelentkezett hangulat alapján általános rendszerváltoztatás történt, nem lehetett senkinek kétsége, hogy döntő körben is ugyanazon eszmék, melyeket a nemzet közvéleménye vissza nem utalt, kiegyezkedési alapul elfogadtattak.

A háboru és békekötés után, nézetünk szerint a terrenum a májusi czikk elméletére nézve csak kedvezőbbé változott, a nemzet kevésbé aggódhatott az ottan kimondott concessio felett, a kormánynak pedig a birodalom erösulyainak szükséges párvonalban tartása végett a trón érdekében is fontosabbnak kellene látnia azon czikkekben kimondott eszméket, hogysem akár ujabb centralisatiora, akár ujabb absolutismusra gondolhasson.

A magyar nemzetre nézve az emlitett czikkben kimondott s a 15-ös bizottmány munkálatában körvonalozott kölcsönös érintkezés ma már kevésbé válik aggasztóvá, mert Austria a német Bundból kiszakadt s igy azon german tulsulyt elvesztette, a mely minket mindig elnyeléssel fenyegetett; ma a birodalom külön áll; annak két historiai csoportozatában, a főbb nemzetek u. m. amott a németek, csehek, itt a magyarok a mérleget teljes egyensulyban tartják. Minket többé Austria el nem nyomhat, sem a most laza közösségi eszmék alapján minket magával szorosabb egységgé nem gyurhat össze. Mert a trón ereje többé nem Németország szövetségében, hanem benn a népek erejében fekszik, Magyarország népei pedig éppen oly erösek, mint Austria népei, s Magyarország népe nélkül Austria épp oly gyönge kis hatalom, mint a minő volna Magyarország Austria népei nélkül.

Igy a hasonlók egymással érintkezése veszedelmet és elnyomást egyikre sem hozhat.

Az uralkodásra nézve a historiai jogalapján birt önállásunk, a közösügyek mostani formulázása után szintén nem hogy aggasztót rejtene magában, de ha helyesen számit, csak is ebben lelheti fel eröforrását, s a trón szilárdságát. Éppen azért, mert Austria a Bundból kiszakadt, Magyarországot most még kevésbbé olvaszthatná magába mint a Schmerling-rendszer alatt, mikor még a frankfurti parlamenttel, s Austria Németország fölötti hegemoniájával álmadoztak.

A német elem Austriában összetartó elem helyett ma már kifelé gravitaló elemmé vált, Magyarországot ehez kapcsolni erőszakkal ma már lehetlenség. Az austriai részekben helyes kormányzás mellett az összetartó törzserőt ma a csehek képezik, ugy historiai jogaiknál, mint geografiai fekvésöknél fogva.

Az austriai részekben a német elemnek mindaddig, mig nemzetiségi gravitatiója politikai gravitatióvá nem válik, irányadó hivatása van, de az összetartó hivatás a csehek s morvákat illeti, s ha Austria magát jól akarja constituálni, ki kell elégiteni a csehek historiai országának jogérzelmeit.

Ily alapon Austria örökös tartományainak solid együttartása létesithető, mert a csehekre nézve, ha országos jogaikban kielégittetnek, kedvezőbb helyzet a németekkel megszokott együttélést folytatni, mint összeolvadni a többi szláv elemekkel, melyek fejletlenek s durva absolutismus alatt élnek, s a csehektől földiratilag is külön vannak választva.

Austria tulsó felében ezen erösuly összetartására nézve éppen életkérdés Magyarország dualismusa. Ha Austria Magyarországot magába be akarná olvasztani, a német elem azonnal elvesztené belső egyensulyát, mihelyt a magyar a csehekkel egy uj alkotás felett kezet fogna; ha pedig Austria félretvetné a német elemet és a szlávokra támaszkodva általuk akarná egy közös Austriába olvasztani a magyarokat, akkor eo ipso a németek lennének a magyarok természetes szövetségesei, s e szövetséget segitené az összes német nemzetnek, ugy nemzeti, mint világpolitikai érdeke.

A königrätzi csata után Magyarország nem félhet attól, hogy Austria magába olvaszthassa, sőt ha arról volna szó, sokkal inkább Austria tarthatna attól, hogy Magyarország őt magához vonja egy oly centralistikus egység által, minőt a centralisták terveztek. Ez állitás bebizonyitására elég számba venni a nem német népesedés viszonyát a német elemhez, s ha képzelünk egy szoros egységet, abban alig lehet megtagadni a magyar elem vonzó erejét.

Világos tehát, hogy a Schmerling barátai előtt oly kedves centralisatio és beolvasztás eszméje, egészen máshová venné most az erösulyt, a magyarok, csehek s lengyelek kézfogása esetében, mint a hova a german centralisatorok számitottak, mig mi ma részint azért a centralisatiotól kevésbé tarthatunk, részint pedig kevésbé azért, mert historiai dualismusunk erejének egyensulya Austriával szemben helyreállott azáltal, hogy Austria a németszövetségre többé nem támaszkodhatik — s igy Austria reánk nézve józan politika által veszélyes nem lehet, csak oly vészes politika árthat nekünk, a mely gondatlansága miatt katasztrófákba meriti a birodalmat, s szétbomláshoz s felosztáshoz vezetne, mert hogy ha egy balpolitika a közös trónt ledöntené, hogy mi lenne akkor Magyarország és a magyar s több itt lakó nemzetiségek sorsa? azt ma senki meg nem mondhatja. Legvalószinübb, hogy szomszédos hatalmak tépnének szerte, mint Lengyelországot.

Ha ezen nézeteink helyesek, akkor a magyar pártok közötti lényegesebb szakadás nem jogosult a májusi czikkben kimondott eszmék felett, s mi azt hiszszük, hogy azon támadásokat, melyeket a 15-ös bizottmány munkálata ellen tettek, mindazok, a kik azelőtt a májusi czikk eszméit akár hallgatva, akár követi programmjaikban azon névre való hivatkozással, ki ama czikk eszmeadója volt— elfogadták, ma már következetesen csak annyi részben tehetnek támadást, a mennyi részben a májusi czikk eszméitől a 15-ös bizottmány munkálata eltért volna.

De valamint a pártok uj tusája nem jogosult, éppen ugy nem az a kormány vonakodása is a magyar jogérzet kielégitésében, midőn a 15-ös bizottmány szeme előtt tartotta azon eszméket, a melyek döntő befolyással voltak arra, hogy az uralkodó felség az akkori rendszert megváltoztassa, a jogfolytonosságot kimondja s a magyarokat activ szereplésre felhivja.

A májusi czikkben kimondott eszmék irányában a trón helyzete sem vált kedvezőtlenebbé az utóbbi háboru után, sőt a trónnak éppen érdekében áll most inkább, mint azelőtt, hogy a birodalom történelmi dualisticus rendszere fenntartassék; s miután pedig a 15-ös bizottmány eszméit csak egy azon eszméket pártoló többségi kormány vihette volna s viheti biztosan át, a mostani kormány teendője volna most egy ily kormánynak engedni tért; ezen elmulasztást csak is az menthetné, ha a 15-ös bizottmány eszméi nem felelnek meg Deák Ferencz az emlitett májusi czikkekben tolmácsolt eszméinek, a mi pedig szintén nincs még ekkorig kimutatva, sem a kormány, sem irodalmi közegei által, holott ha az uralkodó azon eszmék alapján a nagy reformot megtette, a kormány feladata azon eszmék minden következményeit érvényesiteni, s csak akkor állhatna gátul, ha azon eszmék a részletesb formulázásnál elejtettek volna.

Vizsgáljuk tehát meg, ha eltért-e a 15-ös bizottmány az emlitett czikkben kimondott eszméktől?

Lapszemle.

A „Wanderer" általunk is közlött czikkére a hivatalos „Sürgöny" következő feleletet tesz ugy látjuk kormány körökből.

A „Wanderer" a jólértesültnek modorában commentálván a „Pesti Napló"-nak minapi tudvalevő czikkét, hogy annak sulyát emelje, s irányzatát igazolja, oly állitásokkal lép fel, melyeket, a mennyiben fölfedezések színével birnak, azon egyszerü megjegyzéssel, hogy „alaptalanok", mellőzhetnénk ugyan, — de minthogy eszközül szolgálhatnak a közvélemény meghamisitására, szó nélkül nem hagyhatunk.

A „Wanderer" czikkirója oly szinben állitja elő a legujabb fordulatot, mint a mely Deák husvéti czikke következtében állott be, s hogy azon urak, kiket ekkor a Felség kormányra hivott, bizonyos kötelezettségeket vállaltak volna el a Deák-párt irányában, melyeket eddig nem teljesitettek. Meglehet — ugymond a „Wanderer" — hogy teljesiteniök lehetlen volt, de ekkor ott kell vala hagyniok állásukat, melyet egy bizonyos czélra vállaltak el.

Nem lehet — nincs is ok bármely részen is — tagadni, hogy Deák husvéti czikke, az országnak azon ildomos, mérsékletre s a méltányos kiegyenlités hajlamára mutató hangulata, mely abban ékes és bőlcs kifejezést talált — lényeges befolyással volt azon legfelsőbb elhatározásokra, melyek a jogvesztés politikája mellőzését, s az ezzel beállt fordulatot elöidézték.

A historiai igazság érdekében azonban tiltakoznunk kell azon felfogás terjesztése ellen, mintha azon férfiak, kiket akkor ő Felsége legmagasb bizalma kormányra hivott, bármely személyek vagy pártok irányában akár lehető, akár lehetlen kötelezettségeket vállaltak volna; mert azok sulyos feladatuk tudatával más iránt kötelezettségeket nem vállaltak, mint a haza, a király, és saját lelkiismeretök irányában. Kötelezettségöket pedig czéljok irta körül, mely: a kiegyenlités eszközlése.

És valamint ezen férfiak kormányrajutása ment volt személy- és párttekintetektől, ugy más oldalról a „P. Napló" legujabb manifestatioja ellenére is meg vagyunk győződve, és e meggyőződésünkben nem rég erösitett meg éppen a „P. Napló" világos kijelentése, hogy azon szellem, mely a husvéti czikk lelkét képezi, nem pártcsel, sem subjectiv tekintetek, hanem a haza érdeke, a kiegyenlités szükségének érzete által volt sugalmazva. A politikai helyzet küljelenségei megváltozhattak, — ezek a közhangulat meleg lüktetéseit fokozhatták; de a haza érdekei, szükségei, azon meggyőződések, melyek a husvéti czikket áthatják, nem változhattak. Nem kételkedünk kimondani, hogy a „P. Napló" legujabb czikkei, melyek csak a tulzó pártot erösiteni, önbizalmát emelni alkalmasak, azon szellemmel össze nem egyeztethetők.

Ama baljóslatok irányában, melyek több oldalról jelentkeznek, s azon nehézségek ellenében, melyekkel előreláthatólag kormányférfiaink találkozni fognak, erőt meritendenek annak tudatában, hogy fölül a kiegyenlités esélyei kedvezőtlenül meg nem változtak, és e tudat azon kötelmet rója rájok: szilárdan megállani a tért, melyet a legfelsőbb bizalom kijelölt, s melyen a kiegyenlitést kitartásuk által elömozditani és elérhetni vélik.

Ha ezen még meg nem rendült legfelsőbb bizalmat az ország józan érzülete, s az országgyülésnek következetes magatartása támogatandja, nincs okunk — ama baljóslatok daczára is — az eredmény fölött kétségbeesni."

— A mult szombaton, későn délután távirati parancs érkezett ő Felségétől, s a Bécsben levő miniszterek közül John altábornagy, Komers igazságügyminister, Wüllerstorff báró, s Majláth udv. kanczellár, azon legfelsőbb meghivás következtében azonnal Prágába utaztak. Igen valószinü, hogy ezuttal a legfontosabb tárgyak kerülnek tanácskozás alá, s hogy Beust ur, már is osztrák külügyministernek tekinthető, miután Mensdorff gr. nem tartozik a meghivottak közé. Azonban ha a tanácskozások tulajdonképp még csak most indulnak, mégis a „Presse" előre tudni véli a vita alá kerülendő tárgyak sorozatát, sőt a tanácskozás kimenetelét.

A nevezett lap szerint legelőször is a magyar országgyülés összejövetelének ideje fog elhatároztatni, miután a kormány eddigi tevékenytelensége általános elkedvetlenedést idézett elé az országban. Beust ur az országgyülési tárgyalások azonnali megkezdését kivánja, legalább a helyzet felvilágositása végett. Majláth ur kivánni fogja, hogy a magyar országgyülés egyszerre kezdődjék a horvát országgyüléssel. A kormány, mint a „Presse" hallja, azon nyilatkozattal fog az országgyülés elé lépni, hogy ha a kiegyezkedés a közösügyekben elvileg megtörténik, akkor a megoldást váró kérdések formaszerinti rendezése felelős miniszterek közreműködésével fog végbemenni: mindamellett a külügy, hadügy és pénzügy birodalmi ügyek maradnak, s ezeknek tárgyalása a „birodalmi képviseletre" bizatik. Továbbá tudni véli a „Presse", hogy a concordatum kérdése is szőnyegre kerül, nem ugy azonban, mintha annak hatályon kivüli helyezése, vagy csak revisioja is kivántatnék. Ezt nem akarják, legalább IX. Pius életében, a vallás-egyenjoguságot a polgári házasság által szándékoznak érvényesiteni.

Gyümölcsészetünk.

Lapjaink közelebbről titkári ajánlat kiséretében mellékletül Jegyzékét hozták „az erdélyi gazdasági egyesület gyümölcsfa-tenyészdéjében találtató nemesitett facsemetéknek és oltógalyaknak", s midőn 199 alma, 269 körte, 20 őszi baraczk, 16 kajszin, 24 szilva, 23 cseresnye s 5 féle meggyfajta felett látjuk gazdasági egyesületünk gyümölcsfa tenyészdéjét rendelkezni; nem tudunk rajta eléggé örvendeni, s örömünk fokozódik, midőn látjuk, hogy 33 almafajunk van már, mint honi felismerve s van a többek közt cseresnyénk is, s kivált a marosszéki gyökhajtásról is szaporitható kitünő folyó.

Azonban, midőn komolyabban utángondolunk, örömünk kezd lehangolódni s két kérdés merül fel előttünk.

Először azon kérdésre szeretnék feleletet adni, hogy miként esbetik az, hogy mig annyi honi almánk s más gyümölcsfajunk is van, körténk egy se legyen honi? Hiszen alig hihető az, hogy még a Van Mons rendszer felállitása előtt és után is 33 alma s egyéb gyümölcsfajt állitott elő hazánk áldott földe; a nemes körtéknek lenne mostoha anyja. Mi részünkről meg vagyunk győződve, hogy nekünk igen is van honi körtefajunk, csakhogy még nem szedtük rendbe, még nem forditottunk rá figyelmet felismerni. Pedig ez sürgős teendönk. S itt bátorságot veszünk a gazdasági egyesület kertészeti szakosztályát felhivni, hogy ott a központon a közbaszon és tudomány érdekében vegyen magának időt, szánja rá magát a fáradságra, s a haza minden vidékeiről kérjen be oltógalyakat vidéki nevek alatt s koronázza be. Ekkor alig pár év alatt fel fogjuk ismerni körtefajainkat is. Meglátjuk, melyik honi, melyik külföldi.

A 2 dik kérdés érdekesebb az elsőnél. A gyümölcsészet gyönyörüséges és hasznos sarja nálunk, még csak a közelebbi időkben kezdett lendületet venni. S vajmi kevés még azok száma, kik e tannal komolyabban foglalkoznak. Nagy Ferencz és Hiri tanáraké az érdem, hogy helyesen felfogott hivatásoknál fogva a nemesre, szépre, jóra fogékony ifjuság, a tanulók keblébe igyekeztek becsepegtetni a gyümölcsészet iránti érdekeltséget már 1848 előtt, s midőn 1849-en innen megnehezedett felettünk a fájdalmak terhe, s testünket, lelkünket siri zsibbadság tartá lebilincselve, s csak a gróf Mikó Imre tollra vagy az ekeszarvához kiáltó szava rázott fel dermedtségünkből: az ujra szervezett gazdasági egyesület adott helyet, szükséges lendületet a gyümölcsészetnek a Nagy testvérpár titkári szakértő vezetése mellett. De még mind csak a kezdet nehézségeinél vagyunk. Ugyanis, ha már most egy gyümölcsészet kedvelő 10—100 oltóványt akar megrendelni a gazdasági egyesület gyümölcsfa tenyészdéjéből, honnan veszen utasitást, hogy melyik féle gyümölcsfaj felel meg az ő izlésének, inyének, helyzetének? Némelyik fa magas koronát nevel,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj

mint a Pendar, a másik északi helyzeten diszlik, mint a Bonne d' Ezée; egyik gyümölcs borsavanyunyal, a más czukor édességgel üdit s illatozik. De még az is megtörténik, hogy az egyik vidéken kitünő gyümölcs, a másikan lesatnyul. Szóval, e kérdés körül is sok akadály merül fel. Irodalmunk terén Encz tudor „Kertészeti Füzeteiben“ tárt fel néhány kitünő gyümölcsfajt. Kovács József „Kalauz“-zába 350 körte, 200 an felüli almát stb. ismertet. De a gazdasági egyesület Jegyzéke számtalant tartalmaz, melyekről ezen érintett munkákban semmi említés nincs, s melyek a Van Mons társulati tagok, Gregoir stb. vagy Boisbunel stb. gyümölcsészeti munkásságok ujabb vivmányai. És ezen bajokon szinte a kertészeti szakosztály munkássága segithet, szinte az által, ha minden ismeretlen s még hazánkban nem termett gyümölcsfát bekoronáz, a fát, gyümölcseit észleli, s az eredményről a közönséget valamelyik lapunkban, melynek akármelyik helyi lap örömest enged tért, értesiti. Ahár az eredmény eszközölhető lenne a gazdasági egylet évkönyveiben. És ezt éppen nem tenné feleslegessé Kovács József bátorkeszi lelkész barátunk ujból dolgozás alá vett „Kalauz“-za. És még van egy, mit gazdasági egyletünk kertészeti szakosztályának kellene hogy megvegyen. A gazdasági egyesület jártatja a Van Mons társulat évkönyveit. E drága müvet kevés magános zsebe birhatja meg. A kertészeti szakosztály vegye tehát a fáradságot s koronként a felmerült ujabb gyümölcsészeti mozzanatokat közölje a haza közönségével. Ezeknek látása s az ismételt kertészeti czikkek figyelmet fognak ébreszteni. Fog szaporodni gyümölcsészeink száma. S eljövend az idő, midőn bérczes hazánk elfoglalja rendeltetési helyét e téren is, s minden bércz, minden völgy egy-egy mása lesz az ös-szülők lakta paradicsomnak!

Vályi Elek.

A latin nyelv tanitásáról.

M.-Vásárhely, oct. 30.

Midőn közép- vagy elemi tanodáink érdekében általán tanitásról beszélünk, két kérdés szokott rendszerint fölmerülni, először: mit, másodszor: hogyan kell tanitanunk növendékeinknek?

Az első kérdéssel már körülbelől tisztában vagyunk. Elkezdve az elemi osztályok legkisebbikétől — a felsőbb tudományokat hallgatók osztályáig, az egyformaság arra nézve mindenik tanintézetben, ha kevés változtatással is, megvan.

A második, azaz: „hogyan“ kérdésre, azt már éppen nem mondhatjuk. A tudományok közlésére, azoknak a tanuló-növendékségnek való átadására nézve: már nagy a különbség, az eltérés, hogy ugy fejezzem ki magamat, sok a tévedés.

E tévedés két ok miatt történik: egyszer, a sok, halomra gyült rosz útasitó és kézi könyvek miatt; de másfelöl, a nem képzett, nem practicus tanitók hiányos eljárása miatt, kik a jobb könyvekbe sem tudnak életet lehelni.

A tanitók képzettlenségéről most nem akarunk sokat beszélni, e hiányon egy-két hirlapi czikk vagy inditvány ugy könnyedén nem segit, erre nézve csak a „viszonyok“ gyökeres átalakulása folyhat be áldásthozólag. Szerintünk, csak akkor lesznek középtanodáinkban jó tanitók, ha egyszer megérjük, hogy a tanitást nem theologiae candidátusok (kétoldalu szükségből), nem egy-két éves ideiglenes tanitók, hanem csupán arra a pályára készült s kiképzett állandó „tanárok“ fogják végezni. Az elemi- és népiskolákban is akkor lesznek jó tanitók, ha tanitóképezdéinkbe nem 6—7 osztályu gyenge (ritkán pár közepes) tanulók, kik egyébhez nem mertek fogni, hanem érettségi vizsgát, vagy éppen theologiai tudományokat végzett egyének, benső hivatás után, lépnek.

De hogyan vegyük be ide azokat? Hát ugy, hogy a tanitói fizetéseket emeljük annyira, mennyiből a néptanitó falun is tisztességesen élélhet. E mellett a papok fizetése is annyira javittatik, hogy ök is részt vehessenek némileg az oktatásban... No de, mint megjegyzök, ezek csak a körülmények átalakulása utáni időre maradnak, addig megelégszünk, ha mi gyengébbek, egyik-másik értelmesb tanitótól, igy lapok útján vehetünk némi utasitást az oktatás mezejéről!

Beszéljünk kissé a hiányos ismeretközlés másik okáról, a rosz tankönyvek elterjedéséről. — Erdélyben annyi szakértő egyén van, hogy csak akarniok kellene, s jónál-jobb tankönyvekben böven válogathatnánk! Nem tudjuk mi okból: még mind nem igen sietnek azt tenni! No hát, ha nem dolgoznak azok, kik azt tehetnék, s kiket illetne: hozzáfognak lám az avatatlanok, a kontárok, s széltében-hosszában elhalmozzák a magán- és köztanodákat idétlen tankönyvekkel ugy, mint verses, elbeszélő, olvasó stb könyveikkel. *) De mi több, nemcsak egyesek, hanem társulatok is fáradságot vesznek a rosz könyvek szaporitásában!... Csak egy példát hozok fel erre.

Magyarországon ezelőtt nehány évvel: „Ref. egyetemes tanügyi bizottmány“ alakult, mely egyéb üdvös foglalkozásai között évenként pályázatokat hirdet népiskolai tankönyvekre. Eddigelé, mint tudjuk, öt-hat darab isk. tankönyv jelent meg ez úton. Ezek közül egy párt (első rangu jutalommal dijazott könyvek) nekünk is van szerencsénk ismerni... Teremtő isten, minő könyvek ezek!!... Az „ABC“ (Árvai József tanár urtól) nem egyéb, mint a t. Indali tanár ebbeli jeles dolgozatának halvány majmolása!... A „magyar-nyelvtan“ (ezt is Árvai ur irta) már eredeti, de ez oly zavart, küszált munka, hogy még átdolgozni, illetőleg: kijavitani sem lehet!...

Most már kérdés: mi lesz e könyvekkel? Ha visszavetik, akkor a „vizsgáló-bizottság“ (öttagu testület, melynek Árvai ur is tagja, mely szokta vizsgálgatni a könyveket, s kiadás végett felajánlani az egyetemes bizottmánynak) compromittálja magát! Ha nem vetik el, akkor egy ország iskolanövendékségében ölik el a tanulási hajlamot ily könyvekkel!...

— Mint fennebb emlitök, tanitóink közül sokan a már türhetőbb tankönyveket sem a legjobban használják, nem tudnak beléjök életet önteni. Igy pl. nem helyesen használják, számosan, a jelenben meglevő latin grammatikát, s a latin nyelv tanitásában igen sok kivánni valót hagynak még hátra. — Sietünk megjegyezni, hogy ezzel, sem egyesek, sem valamely tanintézetekre nem akarunk czélozni, csak is általánosságban kérjük venni ez állitásunkat.

Azon szerencsétlen szerencsés állapotban vagyunk, hogy állitásaink igazságának bebizonyitására nem kell semmit fáradnunk, nem kell valamely hosszas elméleti fejtegetésekbe elegyednünk, helyettünk a tapasztalat maga felel meg ezekre.

Több éve, hogy mi is a tanitás mezején tapogatódzunk. Mindig tapasztaltuk, hogy az elég fáradsággal készitett s meglehetősen elkészült elemi növendékek, midőn a középtanodák legalsó osztályába lépnek, hol jelen tervezet szerint a latin a főtantárgy: egészen megváltoznak, a latin sehogy sem akar csúszni (csak a latin!), mintha valóban kicserélték volna öket. Hetven-nyolczvan növendék közül 7—8 érti türhetőleg, büsz-harmincz még sejt valamit, a többi szinte csak annyit tud belöle év végén is, mintha soha sem hallotta volna.

Mi lehet az oka ennek? Ily zökkenés a felsőbb elemi és legalsóbb középosztályok között miért történik?

Kénytelenek vagyunk kimondani, hogy a hiba a rendszerben, az ismeretközlés helytelenségében rejlik!

A látin nyelv tanitása akként megy ma is, mint volt ösapáink idejében, mig sok más tárgy tanitása, közlése, lényeges javitáson ment csak a közelebbi 15—20 év alatt is keresztül. A latin tanitása ma is abból áll (nem mondom: mindenütt), hogy régi szokás szerint (nem azért rosz, mert régi) a tanitók a kézhez került grammatikát elosztják egyenlő pensumokra, s azt (s csak is azt mi oda van irva) „elmagyarázzák,“ kihagyják megtanulni leczkealakban, végül a gyermekektől el-elkérdik. — Igy tanulták ezt régesrégen, akkor, mikor nem jól tanitották, s igy tanulják, mondom, ma is, sok helyen, növendékeink.

No de ha nem jó ezen eljárás, minő rendszer lenne hát jobb? Bátrak vagyunk kimondani, hogy csak egyedül az összehasonlitó módszer az, mely óhajtott czélra vezet az elemi latin nyelv tanitásában. A latin nyelvet a magyar nyelvvel összehasonlitva kell minden áron megtanulnunk s tanitanunk, mert csak igy lehet alapos latin nyelvtani ismeretet adni növendékeinknek. A latin nyelv sajátságaival szembe kell állitanunk nyelvünk sajátságait, s igy a két nyelv természetét egyiránt kitüntetnünk. Tapasztalásból tudjuk, hogy mi is, kik a régi nem helyes módon tanultuk volt a latin nyelvet: később egészen ujból kelle tanulnunk, a két nyelvet összevetnünk, hogy azt alapjaiban megismerhessük. Minden tanulás, mely nem igy történik, csak felületesen rakott alap s emelt épület, melyet emlékezetünk homokmezejéről az értetlenség s nyomban a feledékenység szele igen könnyen elseper.

E lapok tere nem engedi, hogy az összehasonlitás érdekében hosszu részletekbe bocsátkozzunk. Némelyek kedveért azonban futólag megjegyezzük mégis a következőket. A latin nyelv első tanitásánál, az ilyszerü összehasonlitásoknak nem szabad elmaradnia: pl.

A magyar a latin betüket vette fel használatul, miért nem elégszik meg azonban ama betühangok számával? miért szaporitja azt negyvenre? A hosszu és rövid hangzók kijelölésére minő külön jegyekkel él a két nyelv?

A latin magánhangzókat, a magyar minta szerint, szoktuk-e hangjokra nézve külön csoportokra osztani?

A beszédrészek száma miért nem egy a két nyelvben? A számszókat miért sorozzuk a milységszók osztályába? A nevelőknek miért nem alkot a latin külön osztályzatot?

A két nyelvben a helyesirásra nézve minő különbségek fordulnak elé? s mikben egyezik meg a két nyelv e tekintetben egymással? A tulajdonnevekből lett milységszók miért nem iratnak kis kezdő-betükkel?

A latin előszócskákat (praepositio) a magyar nyelvben miért szoktuk a nevek után (névutó) tenni? vagy: megforditva...?

A latin főneveket három nemre osztják, a magyar tárgyneveknél vannak-e efféle osztályzatok?

A magyar nyelvben 19—20 különféle névragot szoktunk használni, a latinban csak hat rag (eset) van; a többi (magyarnak megfelelő) ragokat hogyan szokták hát használni? s ezeket minő beszédrészeknek tekinti a latin?

A magyar nyelvben többféle alakban fordulnak elé a névragok, a latinban miért nincs ez?

A milységszókat, s a névmások közül is igen sokat, miért volt szükség a latinban három külön nemre osztani? A magyarban miért nincs ez?

A latinban a tárgyneveket öt külön ejtegetésre osztják; a magyarban a névragozásra nézve hány ily osztályozást lehetne s lehet felállitani?

A magyar alany és fő- vagy melléknévi állitmány mellé miért nem szükség a van kötigét használnunk? s miért használjuk ezt a latinban?

A magyar mondatban, midőn a birtokviszony jő elé, miért nem használjuk a nak, nek „sajátító“ ragot? A latinban miért kell ezt használnunk? A birtok és birtokos hol (minő helyen) szokott állani, külön-külön, a latin és magyar mondatokban?

Midőn a latinban oly gyakran jönek elé a szenvedő igealakok, a magyar nyelv sajátsága miért nem türi meg azt? stb. stb.

Szóval, a két nyelvvel egyenlő lépést kell tartanunk, vagyis: a magyarnak a latint kisérnie kell lépésről-lépésre az összehasonlitásban, ha azt akarjuk, hogy alapos latin nyelvbeli ismeretet nyujtsunk növendékeinknek.

— Ennyi körülbelől az, mit most röviden az összehasonlitó tanitás eljárásából elmondhatunk. Tudjuk, uj dolgot nem beszéltünk; annál sajnálandóbb, hogy már eddig is többen, alaposabban, mint mi, fejtegették, s mégis oly csökönösen állunk sokan a nem helyes rendszer mellett. Valaki azt mondaná tán: az eddigi tanmód után is sok jeles, latinul tudó férfiaink voltak. Az igaz, de vajjon a fennajánlott eljárást követve, még nem alaposabbak lehettek volna abban is? S ha jól tudtak s tudnak is többen, de vajjon elérték-e mindnyájan a tökélyt a latin nyelv ismeretében? A czél egy, s nem helyesebb-e a hosszas kerülő helyett az egyenesebb, a biztosabb útat választani?...

Egy jeles, practikus nyelvtanitónk azt mondja, hogy csak ugy tudjuk pl. a német nyelvet jól, alapjában megérteni: ha elébb a miénket egészen sajátunkká tettük. Ez áll a latinnal is; miből önként következik, hogy a tanitónak ugy, mint a tanulónak nyelvünket magokévá kell elébb tenniök, ellenben haszontalan dolgot mivelünk, bármily egyéb, helyesnek tetsző latin tanitási rendszert vesztünk is elé.

Gergely Lajos.

*) Ha teendőink engedik, a most használatban levő összes tankönyveink becsét, illető nyilvános helyén, kissé szellöztetni fogjuk. G. L.

Különfélék.

*** A halottak napját ez évben is kegyeletesen ülte Kolozsvár. Tegnapelőtt este a temető fényárban uszott daczára, hogy borongós idő volt. A ki csak megtehette fölkereste szerettei sirját, felékité kinek a hogy telt. A vagyonosé el volt boritva mindennel, a mi csak a járó-kelők figyelmét felhivhatta, a dúsan kivilágitott sir mellett aztán lehetett egy-egy szerény mécsest látni, egy vékony kis szál gyertyácskát, mindeniket szerető kezek tettek, hiszen halottak napja volt! Az emlékezet világai voltak ezek, azoknak, kik olyan csendes emberek lettek, a kikről a halál levette az élet keresztjét.

*** Országos vásárunk meglehetős élénk volt a mult éviekhez képest, a mit leginkább a magasabb gabonaárak idéztek elő, s a lefolyt szokottnál bővebb szüretek.

*** Nőegyletünk tárlatát szép számmal láto-

TÁRCZA.

Lapok úti tárczámból.

Lukács Bélától.

(Folytatás.)

A Born által megkezdett bánya egyelőre igen jól jövedelmezett. Az áldás közepette megemlékeztek a szegény pásztorról is, ki felfedezéséért nem kivánt egyebet, minthogy palariáját, kalapját töltsék meg huszasokkal. Meg is tölték mind szép, fényes ezüst huszasokkal, mondja a nép s még hozzá teszi, hogy a pásztort lefesték s képe ma is látható Szeben- vagy Nagyágon.

De e bánya, tán mert igen fönkezdék, nem kecsegtetett a legszebb jövővel, a hegy hamar át levén furva. 1765-ben tehát 135 öllel szállott alább s 1834-ben még 80-nal, mely utolsó bánya hajtásaival az egész hegyet át meg át hálozhatja, s hol a kincstár ugyanazon módon bányásztat, mint Verespatakon a Szentkereszt-bányában: egyenes irányban halad folyton a főért követve, a mellék, elágazó ereket csak megjegyezve, hogy a főér kifogyásával térhessenek vissza ezekre.

A mi a legutoljára nyitott s legnagyszerübben üzött bányában a kémek mikénti elöfordultát illeti: szakértök a tellur, arany és óntelepeket különböztetik meg. A tellur telepek, ezek bányásztatnak leginkább, s lerakodásai közt még elöfordulnak leggyönyörübb változatosságban veres cseleny (mangan, tüle) blende és realgar. A bécsi mineralkabinet, a gyula-fehérvári Batthányi-intézet s magánosok gyüjteményei, ezekből a legszebb példányokat tüntethetik föl. Az óntelepek igen ezüst-dúsak. A tellur telepek a gör. n. egyesült templom alatt fordulnak leggyakrabban elő, az arany-telepek nyugotnak, az óntelepek észak-nyugatnak. Még egy sajátságos kövegyület is jö itt elő, melyet a bányásznép „glauch“-nak nevez.

A bányászat nagyobbrészt porphir és zöldes trachytban, az u. m. Grünsteintrachyt-ban foly, mig a hegységek felszine, s a néhol kimeredő kopasz sziklák, trachyt közetek. E trachytok pedig a legkülönfélébbek, különböző alkatrészüek, többnyire szürkés, barnás és zöldesek a hegységek és sziklalerakodások szerint; legnagyobb része delejes, s a villámot is vonzza

Mentől lejebb száll az ember e hegyekről a völgybe, hogy vizsgálja a hegységek alkatát, elveszti a trachytot. Igy, midőn a legutolsó, a Ferencz-bányát megnyiták, Nagyág és Nazság közt 600 ölre veres agyagban s határosan evvel 200 ölre homokköben kelle dolgozni s csak ezután találtak az érczhordó Grünsteintrachytra, melyet az előbbeni közettöl csak nehány pala-réteg választa el.

De nem folytatom tovább e száraz leirást, már eddig is unalmassá válhattam. A nagyági mintabányászat ugy is talált már elég ismertetöt, vegyesen hivatalnokokkal, szakértöket. Hivatalnokai egyrésze szakirodalom embere. Természetesen nem magyar szakirodalomé. Ebben még messzi hátra vagyunk. Az itt alkalmazottak legnagyobb része még nem is e hazából való.

Ismétlem, mit sok helyen mondék, gazdagságunk, kincseinkre külföldiek kell hogy figyelmeztessenek minket... sajátaink körül idegenektől veszünk utmutatást. Éhes idealisták vagyunk e durva materialistikus korban.

Bünt követnék el, ha az olvasót meg nem ismertetném egyikével hazánk legszebb vidékeinek. Miután ugy is idealisták vagyunk, tegyünk eleget eme hiuságunknak. Ne kiméljék önök e fáradságot... egy—anyagilag batkát sem érö—gyönyörért, az idealista megteszi azt, hogy életveszélylyel is felmászik egyikére ama kopasz trachyt sziklaknak, melyek a völgyből közepén magasra emelkednek. S ha megteszik azt—nagyszerü látvány tárul önök elé — ábrándozva elrebeghetik: ez áldott vidék a miénk!... E „miénk“ szót pedig kérjük csak azon értelemben venni, hogy hazánk... más értelmezések ellen valószinüleg felette sokan tiltakoznának.

Merész sziklahegyen állunk. Itt a kalvaria, tetején egyszerü fakereszt áll. Körben körülte magaslanak a hegyek, melyek oldalaiba fáradtan kapaszkodnak a fehérlő tiszta házak. Egy-egy hegyormon magánosan az Istennek épitett házak verik a felhöket. Hátunk megett a Csetrás kopasz, villámsujtott szikláival tartja az azurkék vidám égboltot, mely vele szemben, mint egy elveszve, a Retyezát hótetején pihen. Körültünk olyan minden, mintha egy nagy földringás sarkaiban megrázta volna a hegyeket, melyek ezer ölnyi mélységekbe omoltak, s omolnak mai napig. A bomló hegyek, a villám által letört szikladarabok összezuzással fenyegetve e kis helység szorult házait, emelik e képet, melyet még érdekesitnek a bányák setétéből kihordott s itt egyes helyeken halomra dobott hasznavehetlen érczkötömegek. A vidék mintegy fel van forgatva... azt mondanók, hogy az Isten keze müködött, ha nem tapasztalnók, hogy a szenvedély, mely az embert a bányák setét, fojtólegü odvaiba viszi, magával ragadja ezer veszély és gond közt... hatalmasabb annál.

Alant a kis szorosban egy bimcsbe vert patak kinlódik. Nem mehet merre kedve tartja — egyenesen le a völgybe — az emberkéz elviszi meszszire még, koválygó utakra, hogy segélyére legyen mindenható esze szüleményeinek. Keserves nyögése fölhallszik a cucsra, a napsugarai megtörnek az ezüst habokban, melyeket egy-egy szikláról leszuhanásában ver s az általa hajtott zuzda tompa hangu moraja csak néha hallszik fel.

A mint fokozatosan elvégződnek a hegyek, velök a nyugoti havasok, alattok a Maros völgye terül el. Gyönyörü áldásdús vidék ez. Jobbra egy sziklahegyen Dévavára néz le komoran a csendes, de haragjában iszonyu Marosra. Szemben távol a Hunyadiak ös fészkének nagyszerü romjai fehérlenek, mint még — de nem sokáig — élő szemrehányás e nemzedék előtt, s balra a nyugoti havasok utolsó soránál az aranyosi hegyorom nyulik a Maros fölé, mintegy komor jóslatul Hunyadvár sorsának.... Az ösz Retyezát tövében más hegylánczolat simul oda, a gyakorlott szem egy völgykatlant ismer ott el: ez a hátszegi völgy, melyből a vul káni szoros visz ki, s jobbra a Vaskapu szirtrepedései is láthatók.

Ez a vidék, melyet a Pojánáról láthatni, ki csak egyszer megszemlélte, nem feledheti el. Nagyszerüségének benyomása éveken át megmaradt. Emberkéz regényességéhez nem sokat emelt, legalább nem nyujt oly képet, mint a hasonló Svájcz tájai, hol a legérdekesebb az emberi cultura törekvése a vadonban. A vidék vadregényes szépsége, regényessége által elragadtatunk, elbájoltatunk, de egy percz öntudaton kivül, csak vigyázás nélkül, és a kevély szikláról a mélyben vagyunk, az óriás köveken darabra törve.... (Folytatjuk.)

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj

gatja közönségünk. Legközelebbről bővebben fogjuk elmondani mennyi szépet és jót halmoztak ide össze fáradhatlan buzgalmu honleányaink; addig is azonban ajánljuk, hogy a ki csak megteheti, ne mulaszsza el megnézni az idei tárlatot, hol éppen olyan kedves mint tanulságos félórát tölthet el 10 krajczárért.

— A kormány legközelebbi actiojáról mult hó 28-ról a „Fremdenblat"-tot Prágából ekképp értesitik: Ő Felsége ma Beustot fogadta, s császári kezéből nyujtá át neki a decretumot, melyben a császári ház és a külügyek ministerévé neveztetik ki gr. Belcredi államminister és a ministerium elnöke marad. A ministeri tanács ő Felsége elnöklete alatt hir szerint meghatározta a septemberi manifestum által rendelt provisorium gyors bevégzését. A magyar országgyülés 15 ös bizottmányát munkálatai némely a megnyilandó országgyülés elébe adandott, módositások mellett a korona a kiegyenlitésre alkalmas alapnak nyilvánitja, s egyszersmind késznek fog nyilatkozni a felelös ministerium kinevezésére. 29-röl kelt prágai közlések szerint Belcredi s Majláth is állomásukon maradnak. Larisch gr. ellenben sürgetön kérte elbocsáttatását. A magyar országgyülés rögtön összehivása elhatároztatott. A tegnapi „Lloyd" távsürgönye szerint hivatalos helyről megerösitik, hogy az országgyülés nov. 19-re fog azonnal összehivatni.

— A nemzet hegedüse, miután Kolozsvárott két hangversenyt adott, s varázshegedüjét a piaczi nagytemplomban eljátszott Ave Mariában az összes népséggel is hallatá, tegnap indult el további körutjára. Méltán nevezzük öt a nemzet hegedüsének, mert barátságos körökben épp oly gyakran játszik, mint nyilt concerteken. Igy Kolozsvárról is kirándulást tett Tisza L.-hoz Csánba, a hol pár napon át időzött, s a ház urának kitünő barátaiból állott igen népes körben gyakran hallatta hegedüjét; ezen kedves meglepetést szerezte ref. lelkész s jeles költönk Szász Domokos barátságos házánál, hol Reményi itt mulatása alatt vendégszerető elfogadásban részesült. Mindenfelölről jönnek hozzá a meghivások, Tordáról, Enyedről, Vásárhelyről, söt a bukuresti magyaroktól is éppen hozzánk intézett levél tolmácsolja az örömet Reményi azon szándoka felett, hogy Bukurestben hangversenyt adand. Reményi innen megy Tordára, hol a derék Puhl Ignácz, onnan Nagy-Enyedre, hol jeles irónk Szathmári Károly, s a képviselöház derék alelnöke Zeyk Károly, s onnan M.-Vásárhelyre, a hol szellemdús özv. gróf Lázár Mórné szives meghivásai előzék meg. Maros-Vásárhelyről Gyula-Fehérvárra megy s onnan megint Kolozsvárra tér vissza, hol a nemzeti szinházban két hangversenyt ad, egyiket nemes czélra. Innen Udvarhelyre, S.-Szentgyörgyre és Kézdi-Vásárhelyre, onnan Brassóba útazand s adand hangversenyeket, s ugy folytatja utját a szomszéd Oláhországba.

— (Necrolog.) Hilibi Gáll Albert neje, született Schrader Anna hosszas szenvedés után folyó év november 1-jén megszünt élni. Béke poraira!

⁂ Táviratilag értesittettünk már, hogy szombaton este Prágában, császár ő Felsége élete ellen merénylet szándékával erösen gyanusitott egyén fogatott el.

A „Wiener Ztg" erre vonatkozólag már bövebb tudósitást vett. E szerint 27-kén este, midön ő Felsége a cseh nemzeti szinházat látogatta meg, az „angol udvar"-hoz szállott, Palmer angol kapitány várta ő Felsége távozását. Azon pillanatban, midön ő Felsége a hintóba szállott, Palmer kapitány egy férfit vélt észrevenni, ki pisztolylyal ellátott jobb karját a hintó felé emelte. Palmer kapitány e körülmény iránt törvényszékileg kihallgattatván, állitja, hogy ő, a szinházat elhagyva, az előtt le- s föl járkáló két férfit látott, kiknek egyike esetleges kézmozdulat alkalmával oly tárgyat láttatott, mely pisztolyhoz látszott hasonlitani. Hogy valóban pisztoly volt-e, tanu meg nem esküdhetik, hanem azt mondja, hogy e pillanatban az volt meggyözödése, hogy az emlitett férfi pisztolyt tartott kezében. E meggyözödés inditotta öt arra, hogy az illetöt szem elöl ne téveszsze. Miután a második egyén a lánczhid felé vezető irányban eltávozott, az utóbbi azon pillanatban, midön ő Felsége a hintóba szállott, a hágcsó elé lépett, s jobb karját nem kifeszitve, hanem könyökben meghajtva és egy pisztolylyal a hintó belseje felé czélozva tartotta. A kapitány látta, hogy a pisztoly fel van huzva, de azt nem, hogy el volt-e látva gyutacscsal. Erre bal kezét a gyanus egyén nyakára tette, megragadta jobb karját és lefelé nyomta, mely alkalommal ugy látszott, hogy az ember a pisztolyt zsebébe csusztatta. E pillanatban ő Felsége hintója elrobogott, mire a kapitány a tettest az utról a szinház felé tolta és a községi örségnek átadta. Az uton az elfogott egy csomagot ejtett el, melyben később egy darab kopott selyemszövetet találtak, s ebbe takarva löport és papirosban egy ólomgolyót és három gyutacsot. A rendörigazgatóságnál kitünt, hogy a gyanus egyéniség Pust Antal szabólegény, ki a cseh szinháznál mint statista és segéd szabó van alkalmazva. Makacsul tagadja a tényeket, melyekkel vádolják. A rendörigazgatóságnak azonban csakhamar tudomására jutott, hogy ugyanaz nap este a szinház előtt több fiatal ember egy pisztolyt talált. Kakasa kétszer fel volt huzva, megtöltve, de gyutacscsal nem volt ellátva. A találók az egész esetről nem birtak tudomással. Latták ugyan az angol kapitányt, de Pust Antal elfogatását nem vették észre. Megjegyzendő, hogy a vádlott kabátzsebe szét volt tépve és a pisztolyt elveszthette az alatt, mig Palmer az utczán hurczolta.

Eddig a „Wien. Ztg." tudósitója, ki végül megjegyzi, hogy előbb még sokat, majdnem mindent fel kell világositani, mielött azon szomoru meggyözödést lehetne táplálni, hogy itt valóban a borzasztó büntény kisérlete forog fenn.

Mint a hivatalos előadásból látszik, az egész állitolagos merénylet egy valószinütlen ötletté devalválódik; maga a hivatalos értesitő is abban a reményben van, hogy a vizsgálat eredménye kedvezöbb resultatumra vezetend.

⁂ Az Eszterházy ügyben a „Hon" azt az értesülést veszi, hogy a bécsi cs. kir. országos törvényszék, mint bünfenyitő bíróságnak, a bécsi cs. kir. fötörvényszék, mint fölebbviteli bíróság által is helyben hagyott azon végzése, mely által Schulhof József és büntársai ellen elkövetett több rendbeli csalás miatt a szoros vizsgálat és vizsgálati fogság elrendeltetett, a vádoltak rendkivüli fölülvizsgálati kérelme folytán a bécsi cs. kir. legfőbb semmisitő törvényszék által is egész terjedelmében helyben-hagyatott.

⁂ Goltz Bogumil, kinek jeles felolvasásai tavaly itt Pesten is annyi vonzerövel birtak legközelebb Varsóban akart felolvasásokat rendezni, azonban az ottani rendörség főnöke ráparancsolt, hogy 48 alatt Lengyelországot okvetetlenül odahagyja.

⁂ A szolnoki Tisza-töltésen e hó 26-án egy szajori lakos megállitá kocsiját s lovait kifogván, azok itatásához látott. A viz partja lejtös levén, a kocsis a rajta levő 3 egyénnel, ugymint egy nő, egy 12 éves leány s egy csecsemövel a vizbe zuhant. A csecsemö pólyáiban úszott, a nő és leány a viz tetejére emelkedett kasba kapaszkodva, kiáltoztak segélyért, mig a viz árja a szerencsétleneket folytonosan beljebb és beljebb sodorta. A parton sok nép gyült össze, az apa gyermekét megmentendő, állig vizbe rohant s kimenté a csecsemöt, a másik kettő azonban, kiket a hullámok már beljebb sodortak, végveszélyben volt. Egy hintóban éppen ekkor kocsizott erre Gorove István ur, ki, a mint a kétségbeesetteket megpillantá, azonnal vizbe ugrott és szerencsésen kimenté mind a kettöt. Elképzelhető, hogy a nemes cselekedetért mily forró hála fogadta.

⁂ A choleraméreg állatoknál. Két orvos Berlinben, dr. Beginszky és dr. Guttmann különféle kisérleteket tettek cholerabeteg emberek ürülékeinek evetek és kutyákba befecskendezésével. E kisérletek következő érdekes eredményeket szolgáltattak: 1) cholerabeteg emberek bélürülékei, állatok böre alá fecskendeztetvén, halálos mérgül hatottak, akár fris, akár már nehány napos ürülékek valának; 2) ugyanazon cholera ürülékmennyiség, mely a bör alá fecskendeztetvén be, halálos hatást tett, a gyomorba vétetvén föl, még csak betegségi jelenségeket sem idézett elö; 3) ez állatok elvesztek a nélkül, hogy a hullákon a halál okát kimutatni lehetett volna, s nem is a cholera jelenségei közt.

(⁂) **Nemzeti szinház.** Oct. 27-kén „Romeó és Julia." Egyike a legjobb előadásoknak ez idény kezdetén. Mátrai Laura asszony, mint Julia, sok jelenetében kitünő volt. Bercsényi Romeoban sok igyekezetet tanusitott s szerepét élvezhetövé tette a közönség előtt. Timár Mercutiót ismert könnyüségével s otthonosságával adta. Az előadás általában sikerültnek mondható. Mátrai Laura és Bercsényi kihivásokban részesültek. Közönség szép számmal.

Oct. 28-dikán „Bányarém." Ezuttal Balla mutatta be magát, mint népszinmü énekes. Hangja türhető, s ha valamivel jobb zenekiséret mellett fog énekelni, bizonyosan hatással s több biztossággal is foghat müködni. Maga az előadás közepes sikerrel folyt le a nem nagy közönség előtt.

Oct. 30-kán „Rosszul őrzött leányok." Vigj. 3 felv. Ez a mostani idény alatt szinpadunkon első ujdonság. A darab elve az, hogy minden leány csak maga őrizheti meg magát. Régi a dal, uj a nóta. A kivitelben nincs semmi comikum, azonban az ismert franczia elevenség fenntartja azt, mint a divat többi ephemer müveit. A mü maga a szinészi erő kitüntetésére kevés alkalmat nyujt, mind a mellett Bercsényiné kellemes elevensége, vidorsága, könnyüsége által életet öntött szerepébe s a közönség méltó tapsait aratta.

Politikai hirek.

Austria. Bécs, oct. 24. A „Wien. Abendpost" irja: „Egy Innsbruckban megjelenő lap iratja magának Trientből, hogy ott az a hir terjedt el, mintha Austria és Olaszország a közzé nem tett függelék czikkek egyikében kötelezték volna magukat, bizonyos politikai eshetőségekre egy év lefolyása alatt határszabályozást eszközölni Tirol és Olaszország között. — Mi e hir teljes alaptalanságát és az ahoz csatolt combinatiokat kétségtelenebbül meg nem czáfolhatjuk, mintha leghatározottabban állitjuk, hogy a két szerződő hatalom között egyáltalán nem állapittatott semmiféle titkos, czikk, és e szerint a határszabályozásra nézve csupán a bécsi békeszerződés IV. czikkének határozatai tekintendők irányadóknak.

„Több felöl azt a hirt terjesztették, hogy a császári kormány a spanyol kormány egy felhivására, közös lépéseket illetöleg a pápaság védelmére, tagadólag válaszolt. Habár igaz is — jegyzi meg a hiv. lap — hogy Spanyolország, mint minden katholikus hatalom élénken érdeklödik a pápaság sorsa iránt, azonban határozott inditványokkal még soha sem lépett fel, s igy a császári kormánynak nem is volt alkalma válaszra."

Angolország. A „Times" legközelebbi számában egyik berlini levelezöjétől közöl egy „Poroszország és Oroszország" czimü czikket, mely több tekintetben szembeszökö figyelmet ébresztett, s kivonatilag ezeket mondja:

„Mintegy két hét előtt a félhivatalos „Journ. de Sz. Petersb." azt irta, hogy Poroszország Austria közremüködését igyekszik kieszközölni a keleti kérdésnek Németország érdekébeni megoldásához. Ezen jelentés szerint Austria visszautasitólag válaszolt volna, azon csipös megjegyzéssel, hogy: miután ő nem számittatik többé Németországhoz, már ezután majd csak saját érdekeit fogja e kérdésben zsinórmértékül venni. Ezen közleményt azonnal valótlannak nyilvánitotta Bismark berlini lapja, pedig igazak azok; csakhogy hozzájok kellett volna tenni még azt is, miszerint porosz részről nemcsak Bécsben, hanem Párisban is tétettek hasonló lépések. Ugy látszik, hogy az indokok, melyek Poroszországot ezen régi szövetségesétől Oroszországtól való elkanyarodásra birták, két félék. Egy az, hogy Vilmos király nem tudja unokaöcscsének a czárnak megbocsátani, hogy az utóbbik háboru előtt nehány héttel egy félluczat külön sürgönyt s ugyanannyi sajátkezü levelet küldött hozzá az orosz császár, melyek által arra akará öt birni, hogy tulkérkedö ellenségei előtt hajoljon meg. S mikor azután Austria leveretett, s német szövetségeseinek hadseregei ugyanannyi árnyképnek bizonyultak, Oroszország ismét előállott, és poroszellenes taktikáját mondhatni még sértöbb alakban vette elö. Épp akkor volt az, midön Francziaország a felett töprenkedett: valjon nem lenne-e jó, az osztrák kétfejüsas kedveért Poroszországra támadnia? Ezen aggodalmas helyzetben kivitte Oroszország részint kérelmeivel, részint fenyegetözéseivel Poroszországtól, hogy a szász királynak meghagyta trónját, s hogy a würtenbergi és darmstadti potentátokat, a kik legnagyobban kérkedtek Poroszország elleni gyülöletükkel, oly csekély megfenyités érte. A czár oly nyilvánságosan lépett fel a kis német államok pártfogójaként, miszerint még a német szövetséges életben oly mulatságos szereplö Reisz-Greiz Karolina is a czár trónjához közeledék segélyére, s a hannoveri király Knesebeck gr. által az idegen hatalmas urtól kért segitséget a német porosz király ellen. Mindez, s azon zabolátlan szabadság, mely az orosz sajtónak engedtetett Poroszország elleni támadásaiban, Vilmos királyt csak azon meggyözödésben erösitheté meg, hogy unokaöcscse, bizonyos körülmények közt ellenségként találhat ellenében fellépni. Azonban hihetöleg még most se fogna Vilmos király Oroszország irányában valami ellenséges lépést tenni, de arra csakugyan nem fogja magát kötelezettnek érezni, hogy bármi körülmények között részére álljon. — Bismark gróf attól tart — s jóformán nem ok nélkül, — hogy Austria egy második hadjáratot is megkisérlend, oly czélból, hogy ha csak szerét teheti, kiragadja Poroszország kezéből Németországban a felsöséget. Ő tudja legjobban, mennyire kétes volt Francziaország magatartása elejénte, és hogy csupán a porosz győzelmek példátlan gyorsaságának s döntö hatályának köszönheti, hogy Poroszország nem látott maga ellenében a csatasikon veres nadrágosakat is a kék nadrágok mellett. Könnyü volt tehát azon gondolatra jönnie, hogy az ujabb megpróbáltatást az által kerülje ki, hogy egy ujabb eshetöleges ellenség és egy igen kétséges semleges számára uj és meszsze eső foglalkozási tért nyisson, s politikájának fulánkját azon hatalom ellen irányozta, mely 50 év folytán élvezett számtalan jó szolgálataiért eleget vél tenni azzal, hogy Poroszországot gyenge és független állapotban tartsa, mely hatalom még a felett olyan, mely ellen a háboru Németországban okvetetlen népszerü fogna lenni. Oroszország maga jött ezen törekvéseknek elébe a porta elégedetlen alattvalói között üzött izgatásai által; a kik közt támadandó felkelés mind Francziaországra, mind Austriára nézve felettébb kellemetlenül hatna. Végre magának Oroszországnak elég oka van arra, hogy Poroszország nagyobbodását akadályozza; mert a vasutak korszakában, melyben annyira lehetséges nagy távolságban szétszórt fegyveres erőket kis idő alatt összevonni, Oroszország veszélyessége jelentékenyen fokozódott. Az is valószinü, miszerint Bismark grófra döntö befolyást gyakorolt azon óhajtás is, hogy a keleti kérdésben Angolországgal egy uton járhasson Poroszország."

Francziaország. Páris, oct. 25. A „Nord. Allg. Ztg." czáfolata, mely szerint Poroszország Oroszországgal nem egyezkedett a keleti kérdés felett, itt igen jó benyomást fog tenni. E pontban itt igen féltékenyek, söt még a walesi hg utazását Sz.-Pétervárra is ferde szemekkel nézik. A császár igen dicsöröleg szólt Moustiernek elövigyázatáról, melylyel eddig a keleti kérdéssel bánt.

A „Journal des Debats" és a „Patrie" azt bizonyitják, hogy a galicziai ruthenek sem eredetre, sem vallásra, sem szokásaikra nézve legkevésbé sem hozhatók az oroszokkal hasonlitásba, és hogy ennélfogva a moskovai és szentpétervári közlönyök által rákezdett jajveszéklés Goluchovszky gr. kineveztetése fölött minden jogosság hiával van. Különben azt jegyzi meg a „Debats", hogy legjobban tesznek, mielött az osztrák politikát Galicziában dicsérnék vagy kárhoztatnák, ha megvárják, mig az tettek által fölismerhetövé teszi magát. A „Monde" szerint „Goluchowszky kineveztetése általán, engesztelö jellemü, és ugy oldatnék meg legjobban, ha egyszerü rendszabályok által eltávolitanák az orosz ügynököket a közhivatalokból. Igy a ruthén nemzetiség, melynek szép nyelvét Lengyelország mindig tiszteletben tartá, épp annyit nyerne, mint a lengyel."

A „Köln. Ztg"-nak irják: „Metternich hg az Austria és Francziaország közt folyó kereskedelmi szerződés alkudozásai daczára legközelebb Bécsbe megy. — A „France" e hirrel egyidejüleg irja: „Azt közlik velünk Bécsből, hogy még mindig Beustnak kineveztetéséről van szó; nem kell hangsulyoznunk, mily horderejü ezen határozat, ha ténynyé válik." T. i. ez a terv forog fenn: Beust, mint idegen parvenu, a császárnak, mint a császári ház minisztere, nem kell, ezen állomást Metternich hg kapná, Beust pedig, mint Austriának uj spiritus familiarisa, a külügyi miniszterium vezetésével bizatnék meg. Ezen vegyes házassági szerződésnek alapeszméje az Austria és Francziaország közti szövetség. Metternich hg ezen szép eszmeért rég rajongott, és ámbár Napoleon császár a legutóbbi háboru alatt azt mondotta: „Én csak nem köthetem magamat egy hullával össze!" mégis az udvari párt most oda müködik, melynek vezére a császárné, hogy a napoleon-lothringeni szövetség létrejöjön, melyhez a spanyol királynö is szivesen nyujtaná kezét, ha t. i. a császár penitentiát tart és csapatait Rómában hagyja. Hübner báró, ki 14 napig forgolódott most Francziaországban és ki jó takács, ha az forog fenn, hogy fonalait diplomatiai hálóvá kell szöni, most az örök városba sietett. Ámbár Beust nem bir vallási belhévvel, mégis a szász ultramontan körökhöz oly közel állt, mint pl. Dalwigk báróhoz, ki, ámbár protestáns és protestáns udvar minisztere, mégis a mainzi püspök legbensöbb és legengedékenyebb barátja. Az „Indep. belge"-nek már is azt irják innen, hogy Austria, mely a dunafejedelemségi kérdésben nem járt Francziaországgal egy nyomon, most egyszerre a franczia nézponthoz közeledik."

Páris, oct. 30. A „Moniteur" mai számában olvassuk: Egy császári jóváhagyással ellátott hadügyminiszteri jelentés bizottságot nevez ki a császár elnöklete alatt, azon kérdés megvizsgálása végett: mit kelljen tenni, hogy a nemzet ereje teljesen kifejlesztessék, az ország megvédése és a politikai befolyás fenntartása biztositassék?

Olaszország. Rómából irják a „Nation. Ztg"-nak: Napoleonnak egy emlékiratáról beszélnek, melyet a római kormányhoz intézett, s melyben a császár következöket jelenti ki: A palermói események oly jelentöségüek, hogy a francziák elvonulásával a nem eléggé biztositott Rómában hasonló félhető; az emberiség tehát azt parancsolja, hogy a város hihágásoktól megóvassék, és ez szükségessé teszi, hogy azon pillanatban, melyben a franczia csapatok elvonulnak, olasz helyörség lépjen helyébe. Azt is beszélik, hogy Francziaország, Austria és Olaszország ez ügyben tökéletesen egyetértenek, és ezen hatalmak által kinevezendö három biztos jönne össze Rómában, hogy a szükséges intézkedéseket közösen tegyék. Minthogy mindaz, mi a Vatikánt illeti, legmélyebb titokban marad, mig hivatalosan napvilágra nem jö, levelezö nincs azon helyzetben, ma ezen közlemények helyességéért kezességet vállalni. Nagyon kétségesnek ez nem látszhatik, mert a septemberi egyezmény végrehajtása meg van állapitva, következményei elöre láthatók, és valaminek csak kell történni, hogy minden bizonytalanság véget érjen. Azt hiszik Rómában, hogy Napoleon most, komolyan akar tenni; hogy az egyház történetében ne legyen forradalom és véres utczai harcz kegyetlensége feljegyezve, olyasminek kell történni, mely a pápai uralom ily végének elejét vegye. Miután a Vatikánban nem szabad jogokat önkénytesen feladni, melyeket ünnepélyes bullák és az összes püspökségek itélete támogatni kötelességének tart, nem marad e szerint más hátra mint Rómával ugy elbánni mint Velenczével. Napoleon császárnak ugyan nincs az a joga Rómát átadni, mert azt nem birja; de állása, mint Rómának sok évi protektora és egyszersmind, mint Olaszország egységének közvetitője, melyet most elismer, ez adhatná neki azon jogot, Austriával és Olaszországgal egyértelmüleg saját csapatjait az olaszokéval felváltani, hogy Rómát, a keresztyén világvárost, kihágások ellen megóvja. Azt mondják továbbá, hogy Napoleon arról biztositotta a pápát, hogy az Olaszország ujjáalakitásában egyedül résztvevő három hatalomnak védelme alatt, mint független fejedelem a Leoninában székelhet és azt teszik hozzá, hogy az Arrone és Tiber közti területet a paloi kikötövel, mint örök időkre sérthetlen patrimoniumot akarják neki biztositani. Hogy a

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj

pápa minden ilynemü ajánlatot vissza fog utasitani, fölösleges mégjegyezni, hogy mit fog végül mégis tenni, valjon maradni fog-e valjon szomoru menhelyet fog-e fölkeresni, senki sem tudja és valószinüleg ez időt maga sem.“

A „Köln. Ztg.“-nak irják: „Azon hir, hogy a pápai udvar politikájának kedvező fordulata felöl tudósitások érkeztek volna, ugyan megerösitésre vár, de meg kell jegyeznem, mondja a levelező, hogy azok száma, kik a pápaság és Olaszország kiengesztelödésében hisznek, mindinkább növekszik. Ez annál inkább is föltünö, miután az extrem párt, az ultramontánok, épp e pillanatban munkálkodnak szorgosan azon, hogy a sz. atyát az eddig követett uton megtartsák. — Turinból levelek érkeztek, melyek irói a király környezetében keresendök. Ezek szerint az olaszországi trónörökös és Albrecht főherczeg leánya közti összeköttetés, csakugyan bizalmas értekezés tárgya volt.“

Németország. Berlin, oct. 25. A „Nordd. Allg. Ztg.“ irja félhivatalosan: „Osztrák lapok el akarják hitetni, hogy a háborus állapotnak bizonyos neme létezik még Poroszország és Austria között. A legmesésebb hireket közlik, hogy közönségünket izgatottságban tarthassák. Nem csak nagy csapat öszpontositások folynak Felső Sileziában, hanem a porosz örjáratok, állitólag, átlépték az osztrák határ több pontját is. Alig kell megjegyezni, hogy mindez koholmány és vagy rosz szándék, vagy fantazia szüleménye. Ama lapok figyelmét elkerüli, hogy mily bizonyitványt állitanak ki katonai hatóságaik éberségére nézve, ha például lehetségesnek tartják, hogy a porosz örjáratok a nollendorfi magaslatokon át Aussig-ig és Silézia felöl a meszsze fekvő Josephstadt várig nyomulhattak előre.“

Berlin, oct. 27. Az alkudozások az északnémet kormányok között az alkotmány-javaslat megállapitását illetöleg, legközelebb meg fognak kezdetni Savigny vezérlete alatt. Az első hadtest parancsnoka, Bonin tbk, Szászországban ugy a porosz, mint a szász csapatok főparancsnokává neveztetett ki.

A „Nordd. Allg. Ztg“ alaptalannak nyilvánitja azon hireket, melyek szerint Braunschweig még az uralkodó herczeg életében egyesittetni fog Poroszországgal.

Görögország. Korfu, oct. 25. A török hadsereg Kandia szigetén, a f. hó 13, 14 s 15-kén folyt csatákban visszaveretvén, Kanea közeleig hátrált vissza, miután útjában a falvakat lángba boritotta. Mustafa basa erösitéseket kért. Ennek folytán 3 sorhajó s fregát a szultán testörségének egy részével és más csapatokkal hajókon Kandia szigetére szállitfatik, hová e hó 23 kára kellett volna megérkezniök. Epirusban jelentik: Rodovisi környékén 200 keresztyén fegyveres az ottani török helyörséget legyözte. Epirusban a keresztyének megtagadják a rendkivülli adófizetést. Valona közelében az adószedő megöletett. Egész Epirusban nagy az elégedetlenség s általános fölkeléstől tarthatni ott.

Mexiko. Vera-Cruz, oct. 13 Castelnau tábornok ide érkezett. — Egy matamorasi kereskedökből álló küldöttség fölkérte a császárt, hogy rendeljen örséget városukba, kijelentvén, miszerint az egész lakosság a császárság mellé állana.

Ujabb. A „Ll.“ egy telegrammot közöl, mely szerint Deák ugy nyilatkozott, hogy egyetért báró Keménynek általunk is közlött czikke azon nyilatkozatával, miképp e párt kénytelen a kezdeményezés terét elhagyni. A hivatalos körökkel kisebb nagyobb mérvben összeköttetésben álló lapok sok oldalu érvekkel törekszenek a Deák-pártot ezen szándékáról lebeszélleni. Sokan az egészet politikai maneuvrirozásnak tartották, ezt a „P. Napló“ viszszautasitja, s hivatkozik arra, hogy ezen párt minden eljárásában mindig nyilt és öszinte volt. Nem tagadjuk az ujabb kormányintézkedések menynyiben csillapithatják ezen mérsékelt párt komoly aggodalmait, annyi azonban bizonyos, a mit a „Wanderer“ állit, hogy Magyarország az ujoncz és adó megszavazás jogát soha egy közös birodalmi tanácsnak át nem adja, mert ez annyi lenne, mint lemondani történelmi önállásának legnagyobb biztositékáról.

— Bécs, oct. 31. Hivatalos részről nyer megerösitést a hir, hogy a magyar országgyülés november 19-re legközelebb összehivatik. Mensdorff felmentetett s a szt. István rend nagykeresztjét nyerte. Beust ma érkezik meg, holnap átveszi tárczáját, az erre vonatkozó legfelsöbb kézirat szombaton fog közzé tétetni.

— Pár hét előtt hallottuk neszét, hogy egy pár idegen egyén jelent volna meg Kolozsvárott, egy román conferentia tartatott, mely azon egyéniségektől foederalistikus inspiratiokat kapott volna. Mint kósza hirt bocsátottuk el füleink mellett. Ma a „Hon“-nak Vásárhelyről hitelesség czime alatt irják, hogy Tordán és Kolozsvárott csakugyan conferentiáztak, minek következtében most aláirási ivek keringenek az oláhok közt az unio ellen; s ezen igy összeállitandó kérvénynyel Ratiu és Baritiu urak fognának Bécsbe elzarándokolni. Ezen hirek egykornak azon hirekkel, mikor Bécsben beszélleni kezdették, hogy megint Schmerling ur lépnék a dolgok élére. Ezek a maneuvrirozások már el voltak próbálva, sikert nem arattak; valami máshoz kellene már fogni Baritiu uréknak is.

— Róma, oct. 31. A pápa két rendbeli allocutiot osztatott ki a bibornokok közt. Az elsöben panaszolja, mennyire üldözi az olasz kormány az egyházat, eljárását kárhoztatja, de Italiát mégis megáldja. A pápa tiltakozik az egyházi birodalom tartományainak bitorlása ellen, szót emel a forradalmi törekvés ellen, mely Rómát akarja Italia fővárosává tenni; késznek nyilatkozik, ha kell meghalni a szent szék jogaiért, s ha szükség lenne, más országot választani székhelyül, hol apostoli hivatását biztonságban gyakorolhassa. A másodikban azon tényekre figyelmeztet, melyek Oroszországban a katholicismus megsemmisitésére irányozvák, óhajtja, hogy a czár hagyjon fel a katholikusok üldözésével.

— Konstantinápoly, oct. 31. A candiai felkelök, véres csata után, Wrissarál capituláltak. Romania fejedelme a szultántól egy gyémántokkal kirakott diszkardot kapott.

— A „Presse“ jelenti: November 1-ig Beust kineveztetése hivatalosan közhirré tétetik. A császár nov. 12-re tér vissza Bécsbe.

— A „N. Fr. Presse“ irja: „Mensdorff ismét katonai alkalmazást nyer. Eszterházi gróf saját kérelmére felmentetett. A császár helybehagyta a decretumot, mely a magyar országgyülést nov. 19-re hivja egybe.

Gabonaár Kolozsvártt nov. 1-jén 1866.

(Alsó a. mérő, középár.)

Tisztabúza 3 frt 74 kr. Elegybúza 2 frt 74 kr. Rozs 2 frt 56 kr. Árpa 2 frt — kr. Zab 1 frt 40 kr. Törökbúza 2 frt 50 kr. Pityóka — frt 60 kr. Marhahús fontja belváros 12, külvárosban 10 kr.

Távirati tudósitás a béosi börzéröl.

November 2-án: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt. 66.20. 5% Metalliques 100 frt 59.10.—Bankrészvény 712.—. Hitelintézeti részvény 200 forint 149.—. London 10 ft st. 100 frt 23¼ kr 129.20. —. Ezüst 128.—. Cs. kir. arany 6.14. 1860. kölcsön 79.—.

October. 29-én: Földtehermentesi kötvény magyarországi 68.—. Erdélyi 62.80.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

Kolozsvári naptár a jövő hétre.

November			Nap kél	delel	nyugszik	Hold kél	delel	nyugszik
4	V.	G. Otto	6ó. 48p.	11ó.43.42m.	4ó. 39p.	3 33 r.	9ó35p.r.	3ó29p.e.
5	H.	Imre	6 49	11 43 43	4 37	4 34 r.	10 19 r.	3 56 e.
6	K.	Lénárt	6 51	11 43 46	4 36	5 35 r.	11 3 r.	4 25 e.
7	Sz.	Engelbert	6 52	11 43 49	4 35	6 34 r.	11 48 r.	4 56 e.
8	Cs.	Severus	6 54	11 43 53	4 34	7 32 r.	12 33 e.	5 30 e.
9	P.	Tivadar	6 55	11 43 58	4 32	8 28 r.	1 30 e.	6 9 e.
10	Sz.	A. Andor	6 57	11 44 4	4 31	9 21 r.	2 7 e.	6 51 e.

☾ Hold uj. 7-kén 11 ó. 59 p r. — Merkur és Venus szürkületi csillagok, Venus 5-kén a legnagyobb fényében. — Mars e. 9 ó. kél. — Jupiter e. cs. Saturnus nem látszik. Naph. 9 ó. 43 p.

Piaczi árak:

		Alsó ausztriai mérö: Tisztabuza.	Elegybuza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Törökbuza.	Marhahus fontja.
		krajczárokban.						
Nagy-Várad,	oct. 23.	420	320	300	210	160	300	16
Besztercze,	„ 16.	300	200	200	000	92	216	10
Brassó,	sept. 21.	412	326	286—274	226—208	100— 96	430	12
Dézs	oct. 23.	320—280	260—220	215—190	—	120—100	220—220	10
Károlyfehérvár,	oct. 12.	428—418	330—320	320—310	—	160—160	360—354	10
Maros-Vásárhely,	oct. 25.	394—390	215—208	236—224	—	100	250	9
Nagy-Enyed,	„ 25.	350—330	330—300	300—280	—	140—125	220—220	10
Szamosujvár,	„ 22.	340—240	280—220	240—220	—	160—140	260—260	10
Szászváros,	„ 20.	400—390	320—310	270—260	—	142—138	210—200	10
Szász-Régen,	„ 25.	320—280	210—200	190—180	165—160	100— 90	190—180	10
Szeben,	sept. 14.	400—347	333—280	280—267	253—000	147—120	400—373	12
Sz.-Udvarhely,	oct. 16.	400—400	310—310	320—320	—	100—100	350	9
Torda,	„ 20.	320—392	266—240	226—220	186—180	132—130	226—220	10

Sz. 2824. polg. 1066. (364) (3—3)

Árverezési Hirdetmény.

Hivatkozva ezen törvényszéknek folyó évi augustus hó 2-kán 2055 szám alatt kibocsátott árverezési hirdetményére, ezennel közhirré tétetik, hogy néhai Zakariás Antal és neje hagyatékaihoz tartozó fiátfalvi s a hozzá tartozó fekvő birtokok, **folyo év november hó 12-kén** délelöt 11 órakor Fiátfalván ujabban árverezteteni fognak; a melyre a venni szándékozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverezéshez hozzá szólani kivánó tartozik 4500 frt o. é. bánatpénzt az árverező biztos ur kezéhez letenni.—

Az árverezési feltételek a kiadó hivatalban hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nemes Udvarhelyszék törvényszékétől.

Sz. Udvarhelytt 1866 oktober 18-kán.

NEM HIVATALOS.

(345) (2—*)

A „VIKTORIA“

biztositó társaság Kolozsvártt,

melynek

Elnöke: **Báró JÓSIKA LAJOS,**

Alelnöke: **Hintz György,**

Igazgatói: **Dózsa Dániel, Kováry László, Wagner Frigyes,**

Vezérigazgatója: **Galgóczy Károly,**

Vezérügynökségei: **Pesten, S-A. Ujhelyen, Bécsben, Brünnben, Prágában,** Ezek alatt pedig az ország és birodalom minden nevezetesebb helyein **fő-és alügynökei** vannak

Tüz ellen mindenféle biztositásokat elvállal.

Biztosithatók pedig tüzkár ellen:

mindenféle **lakház, gazdasági épület, kastély, templom, torony, a harangok, gyárok, mühelyek, azok szerelvényei, butorok,** áruczikkek, raktárakban foglalt készletek, iparos nyert anyagok, és kész készitmények, gazdasági termények, szálas és szemes gabona, takarmány, baromállomány sat.

A biztositási dijak lehető legolcsóbbra szabvák, egyszerre több évre kötött biztositásnál különös kedvezmények engedtetnek, a károk igazságosan és gyorsan fizetttetnek.

Nyomatványokkal és felvilágositásokkal minden ügynökség szivesen szolgál.

A Viktoria biztositó társaság igazgatósága, Kolozsvártt.

(361) 3/11 (4—12)

A LEGNAGYOBB

„NŐI DIVAT“ raktár

nagy és kis mennyiségben

H. LEITNERnèl

(Wien, Rothenthurmstrasse Nro. 23. ersten Stock.)

Ajánlja a legujabb czikkekkel dúsan ellátott RAKTARÁT, és pedig:

Oszi felöltök (paletots)	9 frttól	40 frtig.	Téli zekék (ujjas) .	3 frttól	15 frtig.
„ köpenyek (Mäntel)	9 „	30 „	„ selyem köpenyek	60 „	100 „
Téli felöltök . .	9 „	40 „	„ bársony köpenyek	75 „	200 „
„ köpenyek . .	10 „	50 „	„ gyermek köpenyek	4 „	18 „

és mindennemü divat-czikkeket a legjutányosabb árban.

Vidéki megrendelések postai utánvét, vagy az árak készpénzben beküldése után a legpontosabban telyesittetnek.

Megjelent,

és STEIN JÁNOS könyvkereskedésében kapható:

KOLOZSVÁRI NAGY NAPTÁR

1867-dik évre.

Szerkesztette **K. Papp Miklós.** III-dik évfolyam.

Mellékletül **Haynald Lajos, P. Szakácsi Vitus, Horváth Mihály** arczképeik, és Doré Gusztáv **„Vizözön“** czimü remek genre-képe rézmetszetben.

Ára 1 forint.

A tudalom kérdése.

Beköszöntő beszéd, melylyel az erdélyi ev. reformatusok m.-vásárhelyi főiskolájánál philosophiai tanszékét 1866 september 5-kén elfoglalta

Szász Béla, tanár. Ára 30 krajczár.

A CHOLERA és ANNAK GYÓGYITÁSA HIDEG VIZZEL.

Rausse elvei szerint és saját tapasztalata után irta **Hahn Tivadar.**

II-dik kiadás.

Németből: **Vélis Simon,** viz-orvos, orvos-sebész, szülész és szemész.

Ára 50 krajczár.

KATEKHETIKA,

vagy

népszerü vallástanitás.

Theologusok, buzgó lelkipásztorok és néptanitók számára irta Garda József, ker. erkölcstan és gyakorl. theol. r. tanára a nagyenyedi ref. tanodában.

Ára 80 kr.

Népszerü méhészkönyv.

Készitette **Kiss János.** Ára kötve 1 frt 60 kr.

Gyakorlati Számtan.

Kereskedő és polgári életben elöfordulható SZÁMITÁSOK leggyorsabb és biztosabb megfejtésére.

Irta Turbucz Ferencz, dézsi kereskedöi iskola tanitó.

Ára 50 kr. o. ért.

Ugyan csak STEIN JÁNOSnál

A felső és legfelsöbb helyen megvizsgált s leiratilag helyeselt

Freiwirth-féle irás-módszer

a szép- és gyors-irásbani **önfanulás** végett; ugy szintén a nagy kereskedövilág előtt oly igen kedveltté lett, a legujabb vonalrendszer szerinti **fő- és minden más üzleti könyveknek** való **IRODAI LAPOK** s minden ezekhez tartozó irószerek.

Az egész 8 órai magántanitás magyarázattal, a vonalrendszerrel és mutatvány-lappal és egy tolltartóval a magyar vagy német szépirásban **csak 1 frt.**

Irodai szépirás példányok (Comptoir-Blätter) 2 nagy lap, vonalrendszer-, magyarázat- és tolltartóval **2 frt.**

(162) 3/11 (8—*)

Fontos a sérvésben szenvedökre nézve!

Ki sérvésorvos Krüsi-Altherrnek Gaisban, Schweiz Appenzel Cantonban, hires sérvés-elleni-szere meglepő hatásáról meggyözödni akar, e lap kiadó hivatalánál megszerezhet magának egy kis iratkát több száz **bizonyitványnyal.**

(343) (8—12)

JOH. KLEIN WIEN

Landstrasse, Rasumowskygasse № 5. megrendelhetők.

Könyomatu munkák, Levélre való pecsétek és levél boritékok ellátva

domboru préselt pecséttel.

Minták és árjegyzék ingyen.

(368) (2—3)

Egy igen jó állapotban levő

ZONGORA,

Kolozsvártt a bel-farkasutczai 54 szám alatti házban az emeleten **eladó.**

Iskola Alapítvány – Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoala – BCU Cluj

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betüivel (Bel-farkasutcza 74 sz.)